

Обґрунтування показників та критеріїв для удосконалення методики оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм

Justification of indicators and criteria for improving the method of assessing the efficiency of management of ensuring the economic security of agricultural firms

Вікторія Генчевська ^A

e-mail: vikavorobyova2@ukr.net, ORCID: 0000-0002-6305-8782

Viktoriia Henchevska ^A

e-mail: vikavorobyova2@ukr.net, ORCID: 0000-0002-6305-8782

^A ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

^A KROK University, Kyiv, Ukraine

Received: October 5, 2024 | Revised: October 20, 2024 | Accepted: October 31, 2024

DOI: 10.33445/sds.2024.14.5.16

Мета роботи: вибір та обґрунтування показників і критеріїв щодо управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм у складних умовах російсько-української війни та на їх основі удосконалення методики адекватного оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм в умовах російсько-української війни (кризових ситуаціях).

Метод: методи аналізу та синтезу, метод системного підходу, методи експертного оцінювання та групування, графічний та абстрактно-логічний методи.

Практична цінність дослідження: проаналізовано існуючі показники економічної безпеки аграрних підприємств (агрофірм) та підходи до оцінювання рівня ефективності цього процесу; обґрунтовано показники та критерії щодо управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм в складних умовах російсько-української війни та на їх основі удосконалено методику адекватного оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм в умовах російсько-української війни (кризових ситуаціях).

Цінність дослідження: удосконалена методика оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм за визначеними показниками та критеріями, які враховують всі складові економічної безпеки агрофірми та визначено зони економічної безпеки агрофірми, що дозволяє розробити комплекс заходів щодо забезпечення належного рівня економічної безпеки, підвищити ступінь економічної обґрунтованості прийняття рішення стосовно пріоритетності реакції агрофірми щодо самозбереження, стабілізації, формування конкурентної, інноваційної позицій або позиції забезпечення довгострокового потенціалу в межах забезпечення економічної безпеки агрофірми.

Тип статті: теоретичний; практичний.

Ключові слова: управління; забезпечення економічної безпеки; рівень економічної безпеки; зона економічної безпеки; агрофірма; підприємство; аграрне підприємство; показники; критерії; індикатори; методика; етап; алгоритм; оцінювання; ефективність; російсько-українська війна.

Purpose: the selection and justification of indicators and criteria for managing the economic security of an agricultural company in the conditions of the Russian-Ukrainian war and, based on them, improving the methodology for adequately assessing the effectiveness of managing the economic security of an agricultural company in the conditions of the Russian-Ukrainian war (crisis situations).

Method: methods of analysis and synthesis, method of system approach, methods of expert evaluation and grouping, graphical and abstract logical methods.

Practical implications: the existing indicators of the economic security of agricultural enterprises (agrofirms) and approaches to evaluating the level of efficiency of this process are analyzed. The indicators and criteria for managing the economic security of agricultural firms in the difficult conditions of the Russian-Ukrainian war are substantiated, and based on them, the methodology for adequately evaluating the effectiveness of managing the economic security of agricultural firms in the conditions of the Russian-Ukrainian war (crisis situations) is improved.

Value: an improved methodology for evaluating the effectiveness of managing the economic security of agrofirms according to the specified indicators and criteria that take into account all components of the economic security of an agrofirma; the zones of economic security of an agricultural firm are determined, which allows to develop a set of measures to ensure the proper level of economic security, to increase the degree of economic validity of decision-making regarding the priority of the reaction of an agricultural firm regarding self-preservation, stabilization, the formation of a competitive, innovative position or the position of ensuring long-term potential within the limits of ensuring the economic security of an agricultural firm.

Paper type: theoretical; practical.

Key words: management; ensuring economic security; level of economic security; zone of economic security; agricultural firm; enterprise; agricultural enterprise; indicators; criteria; indicators; method; stage; algorithm; assessment; efficiency; Russian-Ukrainian war.

Вступ

Для проведення подальшого дослідження щодо обґрунтування теоретичних положень та розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм проведемо вибір та обґрунтування показників і критеріїв щодо оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм.

Тому досить доречно виконати це завдання, у подальшому для удосконалення методики адекватного оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм, що і є актуальним завданням даної статті.

Теоретичні основи дослідження

Вітчизняні й зарубіжні економісти зробили безліч спроб кількісної оцінки рівня економічної безпеки підприємств. Виходячи з цих результатів, у сучасній економічній літературі можна виділити декілька підходів до оцінки рівня економічної безпеки. Досить відомий індикаторний підхід у роботах науковців Шило Ж. С., Кречко М. Ю. [1], Алькема В. Г., Літвін Н. М., Кириченко О. С. [2], Варічевої Р. В. [3], при якому рівень економічної безпеки визначається за допомогою так званих індикаторів. Автором Коптевою Г. М. [4] запропонований інтегральний підхід до оцінки економічної безпеки підприємств. Згідно з ресурсно-функціональним підходом, який пропонується у працях авторів Сосновської О. О., Житар М. О. [5], Васильців Т. Г., Микитюк Р. М. [6], Дідик А. М. [7], оцінка рівня економічної безпеки підприємства здійснюється на основі оцінки стану використання корпоративних ресурсів за спеціальними критеріями. Ці всі спроби оцінки рівня економічної безпеки носять розрізнений та не системний характер, що частіше дає змогу використовувати вищезазначені підходи спеціалістам досить високого рівня. У разі некваліфікованого визначення рівня економічної безпеки підприємств та пов'язаних з цим некоректних управлінських рішень цілком можливе виникнення украй негативних наслідків для підприємства.

Проведений сучасними науковцями аналіз існуючих на сьогодні найбільш розповсюджених методик оцінки економічної безпеки аграрного підприємства встановив, що кожна з них має певні недоліки та обмеження, а тому існує необхідність у вдосконаленні існуючих підходів до вирішення поставленої проблеми. Додатково підсилює необхідність у цьому також виявлена потреба в обов'язковому врахуванні галузевих аспектів та особливостей діяльності аграрного підприємства, зокрема агрофірми.

Виходячи з визначення поняття управління економічною безпекою підприємства (агрофірми), що приведене в роботі автора Ружицького А. В. [8], яке полягає у протидії загрозам як сигналам, що негативно впливають на результати його роботи. Причому виникнення загроз обумовлене різноманітністю факторів, які по-різному впливають на стан економічної безпеки підприємства (агрофірми). Слід зазначити, що загрозами для підприємства (агрофірми) є сукупність умов, процесів, факторів, які здійснюють негативний вплив на реалізацію їх економічних інтересів. Їх можна кваліфікувати за різними ознаками. Серед них можна виділити, такі як – катастрофічні, що пов'язані з кризовими ситуаціями, що виникають в умовах російсько-української війни, інформаційні, конкурентні, пов'язані з некомпетентністю власника в правових, виробничо-фінансових і організаційних питаннях та інші.

Тому назріла об'єктивна необхідність у розробці системи показників, що мають характеризувати стан функціональних складових економічної безпеки агрофірм, у тому числі й з урахуванням негативних впливів російсько-української війни та інших кризових ситуацій. Окрім того, виникає потреба у вирішенні завдання щодо удосконалення існуючих методик оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм.

Постановка проблеми

Метою статті є вибір та обґрунтування показників і критеріїв щодо управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм в складних умовах російсько-української війни та на їх основі удосконалення методики адекватного оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм в умовах російсько-української війни (кризових ситуаціях).

Для досягнення мети досить доречно проаналізувати існуючі показники економічної безпеки підприємств та підходи до оцінювання рівня ефективності цього процесу, шляхом адаптації та застосування існуючих показників, критеріїв, моделей та методів оцінювання ефективності цього процесу за допомогою розширення їх можливостей у сучасних складних умовах.

Результати

Методика оцінки рівня економічної безпеки аграрного підприємства (агрофірми) на сучасному етапі повинна поєднувати в собі не тільки теоретичну, але й практичну цінність. Тобто вона повинна бути такою, щоб її використання, проведення розрахунків та формулювання висновків могли бути реалізовані управлінцями в межах аграрного підприємства (агрофірми), а не потребували залучення додаткових консультантів та виконавців, а також додаткових капіталовкладень на програмне забезпечення, тощо [9].

У зв'язку з цим, методика оцінки економічної безпеки аграрного підприємства (агрофірми) має бути побудована на основі використання таких раніше виявлених методик, як:

- оцінювання економічної безпеки підприємства на основі показників прибутку;
- формування інтегрального показника економічної безпеки за ресурсно-функціональним підходом [10-11].

Саме зазначені методики дозволять врахувати як принципову важливість для будь-якого підприємства отримання прибутку, так і той факт, що економічна безпека підприємства поняття комплексне, а тому оцінювання потребують усі головні аспекти, що спричиняють свій вплив на неї.

Виходячи із вже існуючих методів та методик оцінювання рівня управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм пропонуємо наступний порядок (алгоритм) реалізації удосконаленої методики оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм за визначеними показниками та критеріями (рис. 1):

- 1) визначення знаходження агрофірми в стані економічної безпеки за рівнем чистого прибутку, тобто за принципом достатності його для реалізації простого та розширеного відтворення з врахування фактору інфляції;
- 2) визначення інтегрального показника економічної безпеки на основі оцінювання складових, що мають місце в діяльності агрофірм за галузевим принципом;
- 3) узгодження першого та другого етапів оцінювання, визначення зон економічної безпеки агрофірм;
- 4) врахування несприятливих факторів пов'язаних з російсько-українською війною (кризовими ситуаціями), що виражається у виборі і обґрунтуванні відповідних показників.

Встановлено, що агрофірма перебуває в стані економічної безпеки лише у тому випадку, коли вона отримує прибуток, а розмірів чистого прибутку достатньо для покриття витрат на просте відтворення з врахуванням фактору інфляції. Стан агрофірми тим безпечніший, чим більше чистий прибуток перевищує розміри скорегованих на рівень інфляції амортизаційних відрахувань. На основі цього твердження можна сформулювати порядок отримання висновків про "перший рівень економічної безпеки агрофірми".

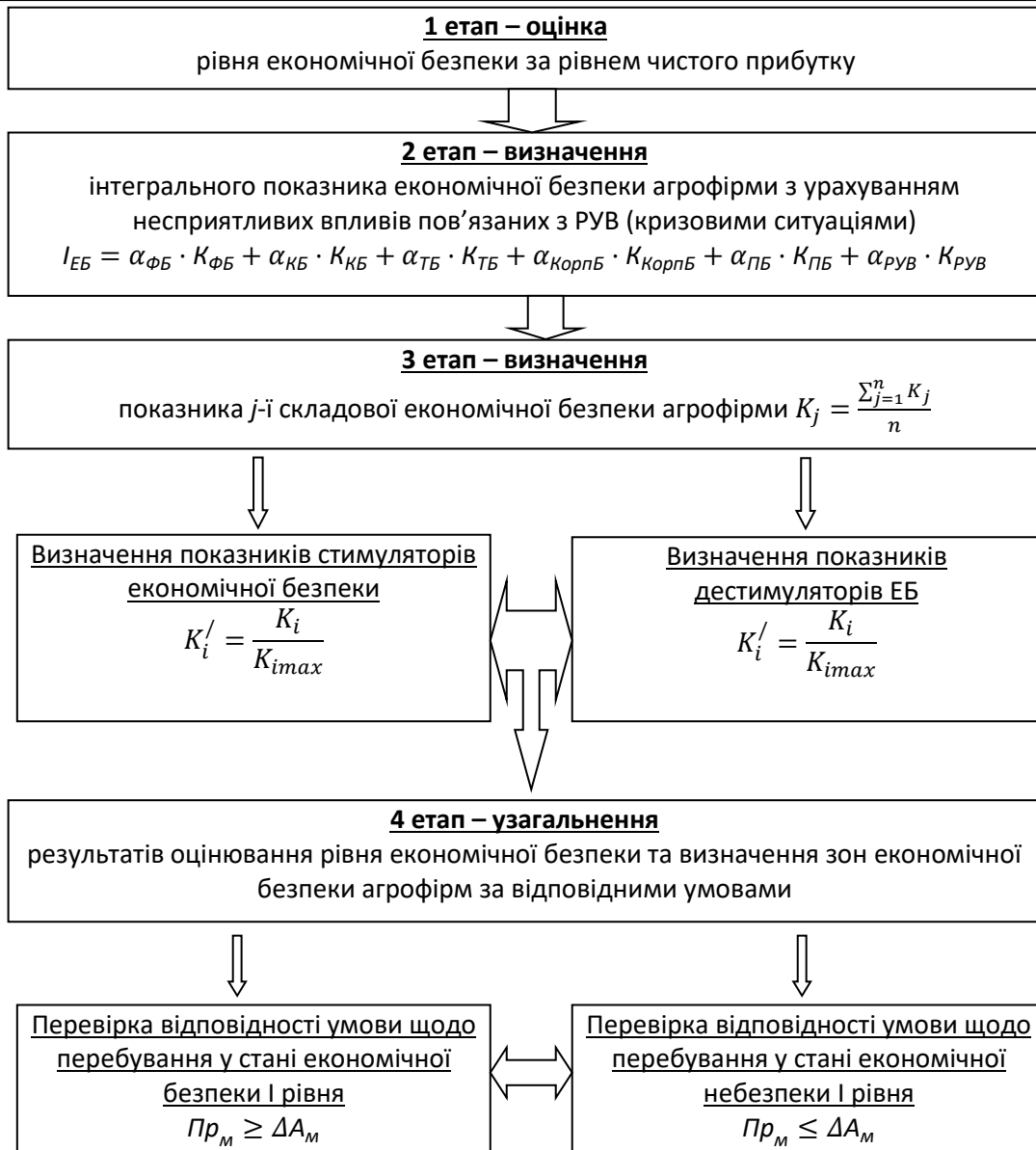

Рисунок 1. – Порядок (алгоритм) реалізації удосконаленої методики оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм за визначеними показниками та критеріями
Джерело: розроблено автором

Таким чином перший етап оцінювання рівня економічної безпеки пропонуємо здійснювати в такій послідовності:

1) визначення розмірів нарахованих в аналізованому році амортизаційних відрахувань за основними виробничими фондами агрофірми та проведення їх корегування на рівень інфляції:

$$A_M^{инф} = A_M \cdot \left(1 + \frac{T_{инф}}{100}\right), \quad (1)$$

де A_M – амортизація основних засобів;
 $T_{инф}$ – темпи інфляції в аналізованому періоді.

2) визначається різниця між нарахованою амортизацією та амортизацією з врахуванням інфляції:

$$\Delta A_M = A_M^{инф} - A_M, \quad (2)$$

Розмір нестачі коштів для простого відтворення, відшкодованих за рахунок амортизаційних відрахувань, які повинні бути покриті за рахунок реінвестованого прибутку.

3) визначається розмір прибутку, що залишився у розпорядженні агрофірми;

4) визначається частка прибутку, що реінвестується, після чого різниця між нарахованою та скорегованою амортизацією (ΔA_M) порівнюється з рівнем прибутку, що спрямоване на реінвестування (ΔA_M). Якщо, $Pr_M \geq \Delta A_M$ то агрофірма перебуває в стані економічної безпеки першого рівня. Якщо $Pr_M \leq \Delta A_M$, агрофірма в стані економічної небезпеки першого рівня.

Другий етап оцінки економічної безпеки полягає у визначенні рівня інтегрального показника, який оцінює кожну з складових з врахуванням вагомості їх впливу на кінцевий рівень економічної безпеки агрофірм [12 – 13]. Тому необхідним є визначення показників, що мають бути оцінені в межах кожної складової.

Інтегральний показник рівня економічної безпеки агрофірми пропонуємо визначати відповідно до ресурсно-функціонального підходу:

$$I_{ЕБ} = \sum_{j=1}^n K_j \cdot \alpha_j, \quad (3)$$

де K_j – показник j -ї складової економічної безпеки агрофірми;

α_j – показник вагомості j -ї складової економічної безпеки агрофірми.

Якщо розписати вираз (3), то отримаємо:

$$I_{ЕБ} = \alpha_{ФБ} \cdot K_{ФБ} + \alpha_{КБ} \cdot K_{КБ} + \alpha_{ТБ} \cdot K_{ТБ} + \alpha_{КорпБ} \cdot K_{КорпБ} + \alpha_{ПБ} \cdot K_{ПБ} + \alpha_{РУВ} \cdot K_{РУВ}, \quad (4)$$

де $K_{ФБ}$ – показник фінансової безпеки агрофірми;

$K_{КБ}$ – показник кадрової безпеки агрофірми;

$K_{ТБ}$ – показник технологічної безпеки агрофірми;

$K_{КорпБ}$ – показник корпоративної безпеки агрофірми;

$K_{ПБ}$ – показник правової безпеки агрофірми;

$K_{РУВ}$ – показник стійкості безпеки агрофірми з урахуванням негативних впливів російсько-української війни та інших кризових ситуацій;

$\alpha_{ФБ}$ – показник вагомості фінансової безпеки агрофірми;

$\alpha_{КБ}$ – показник вагомості кадрової безпеки агрофірми;

$\alpha_{ТБ}$ – показник вагомості технологічної безпеки агрофірми;

$\alpha_{КорпБ}$ – показник вагомості корпоративної безпеки агрофірми;

$\alpha_{ПБ}$ – показник вагомості правової безпеки агрофірми;

$\alpha_{РУВ}$ – показник вагомості стійкості безпеки агрофірми з урахуванням негативних впливів російсько-української війни та інших кризових ситуацій.

Під час формування інтегрального показника слід врахувати, що кількість показників для різних складових економічної безпеки є не однаковою, що може здійснити суттєвий вплив на об'єктивність отриманих результатів, тому показник j -ї складової економічної безпеки агрофірми пропонуємо визначати наступним чином:

$$K_j = \frac{\sum_{j=1}^n K_j}{n}, \quad (5)$$

де n – кількість показників в j -й складовій економічної безпеки агрофірми.

Для кожної складової економічної безпеки агрофірми визначається показник, що оцінює негативні тенденції, що спричиняють вплив на загальний рівень економічної безпеки, з єдиним діапазоном вимірювання від 0 до 1 [14].

Розрахунок ключових показників кожної складової економічної безпеки підприємства доцільно проводити наступним чином:

для показників стимуляторів:

$$K_i' = \frac{K_i}{K_{imax}}, \quad (6)$$

для показників дестимуляторів:

$$K_i' = \frac{K_i}{K_{imax}}, \quad (7)$$

де K_i' – скорегований показник дії i -ї кількості стимуляторів (де стимуляторів) в j -й складовій економічної безпеки агрофірми;

K_i – значення i -го показника в j -й складовій економічної безпеки агрофірми;

K_{imax} – максимальне або нормативне значення i -го показника в j -й складовій економічної безпеки агрофірми.

Система показників складових економічної безпеки аграрного підприємства (агрофірми), на основі яких доцільно визначати рівень економічної безпеки представлено в табл.1.

Таблиця 1 – Система показників оцінювання рівня економічної безпеки агрофірми

Складова економічної безпеки	Характер показника	Показник
Фінансова безпека	Стимулятор	- коефіцієнт незалежності;
	Стимулятор	- коефіцієнт покриття;
	Стимулятор	- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
	Стимулятор	- коефіцієнт прибутковості;
	Стимулятор	- коефіцієнт оборотності оборотних коштів;
	Дестимулятор	- коефіцієнт, який враховує зниження фінансової безпеки в умовах російсько-української війни (кризових ситуацій).
Кадрова безпека	Стимулятор	- рівень заробітної плати у порівнянні з середнім рівнем по регіону;
	Стимулятор	- темпи зростання продуктивності праці у порівнянні з темпами зростання заробітної плати в середньому по підприємству;
	Стимулятор	- рівень трудової дисципліни, який є надзвичайно важливим для будь-якого підприємства, діяльність яких пов'язана з постійно присутніми ризиками і відповідальністю за життя та здоров'я пасажирів та інших учасників руху, а також зі збереженням вантажів;
	Стимулятор	- плинність кадрів, яка є реальним показником задоволеності персоналу умовами праці та рівнем заробітної плати;
	Дестимулятор	- коефіцієнт, який враховує зниження кадрового потенціалу в умовах російсько-української війни (кризових ситуацій)

Складова економічної безпеки	Характер показника	Показник
Технологічна безпека	Дестимулятор Дестимулятор Дестимулятор Стимулятор	- рівень фізичного зносу основних фондів підприємства; - аварійність та надзвичайні випадки з вини невідповідного технічного стану обладнання; - коефіцієнт, який враховує зниження технологічної безпеки в умовах російсько-української війни (кризових ситуацій) - процеси оновлення та приросту основних виробничих фондів
Правова безпека	Стимулятор Стимулятор Стимулятор Дестимулятор	- юридична грамотність складання документів на підприємстві; - частка судових справ, по яких були отримані задовільні результати під супроводом юридичного відділу підприємства; - економічна ефективність витрат на утримання юридичного відділу; - коефіцієнт, який враховує зниження правової безпеки в умовах російсько-української війни (кризових ситуацій)
Корпоративна безпека	Стимулятор Стимулятор Стимулятор Дестимулятор	- кількість мажоритарних акціонерів та їх вагомість; - співвідношення пакетів у мажоритарних акціонерів; - співвідношення пакетів акцій у мажоритарних та міноритарних акціонерів; - коефіцієнт, який враховує зниження корпоративної безпеки в умовах російсько-української війни (кризових ситуацій)
Стабілізаційна безпека в умовах російсько-української війни (кризових ситуацій)	Дестимулятор Дестимулятор Дестимулятор	- збільшення кількості агрофірм через несприятливі фактори пов'язані з російсько-українською війною (кризовими ситуаціями); - обмеження можливостей стабільності управління економічної безпеки агрофірм через фактор війни; - деструктивний вплив на всі складові у системі управління безпекою економічної безпеки агрофірм

Джерело: доповнено автором на основі [9].

Важливим кроком в оцінюванні рівня економічної безпеки аграрного підприємства, зокрема агрофірми, є визначення вагових коефіцієнтів, що мають відобразити внесок кожної складової економічної безпеки агрофірми в загальний її рівень.

Визначення таких коефіцієнтів може бути проведене за допомогою методу аналізу ієрархій, що добре зарекомендував себе під час проведення аналогічних досліджень і, на відміну від загально вживаного ранжування за експертним методом, дозволяє отримати більш об'єктивні та достовірні результати [15].

Сутність методу полягає у ієрархічному представленні елементів, які характеризують певну проблему. Реалізація методу полягає у декомпозиції аналізованої проблеми на прості елементи та подальшому аналізі суджень про них шляхом проведення попарного порівняння, в результаті якого можуть бути отримані дані про пріоритетність одних елементів перед іншими [15].

Слід зазначити, що інтегральний показник управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми (I_{EB}) може приймати значення в діапазоні від 0 до 1. При цьому наближення значення до 1 свідчить про зменшення ймовірності негативних змін в агрофірмі, та, відповідно, про збільшення рівня економічної безпеки, наближення значення до 0 – про

зменшення рівня економічної безпеки підприємства. Таку оберненість показників слід врахувати у шкалі оцінювання, бо шкали оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми, що наведені авторами основані на зворотному, тобто вони сформовані за принципом: чим вищий показник, тим вищий рівень економічної безпеки підприємства [14].

Інтегральний показник ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми може приймати наступні значення [13]:

- від 0 до 0,29 – ймовірність негативних змін висока;
- від 0,3 до 0,49 – негативні зміни ймовірні;
- від 0,5 до 1 – ймовірність негативних змін низька.

Аналізуючи наведену шкалу для оцінювання значень інтегрального показника ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми, можна відмітити, що, фактично, негативними для неї є в стратегічному плані значення менше за 0,5. Тому саме це значення є тією критичною точкою, що має бути врахована під час поєднання результатів оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми.

Узагальнення результатів оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми за двома етапами дозволяє визначити зони економічної безпеки агрофірми (табл. 2).

Таблиця 2 – Характеристика зон економічної безпеки агрофірми

Зони економічної безпеки агрофірми	Показники першого етапу	Показники другого етапу	Значення	Зміст
Зона I	$Pr_m \geq \Delta A_m$	[0,50; 1,00]	Економічна безпека	Економічна безпека агрофірми
Зона II		[0,30; 0,49]	Економічна безпека I-го рівня	Поточна економічна безпека агрофірми
Зона III	$Pr_m \leq \Delta A_m$	[0,30; 0,49]	Економічна безпека II-го рівня	Стратегічна економічна безпека агрофірми
Зона IV		[0; 0,29]	Економічна небезпека	Абсолютна економічна небезпека агрофірми

Джерело: сформовано автором.

Зона I представляє собою зону абсолютної економічної безпеки як з поточної, так і зі стратегічної точки зору. Потрапляння агрофірми до цієї зони свідчить про економічну стабільність та ефективне управління ресурсами, наслідком яких є отримання прибутку, достатнього для відтворення, та низька ймовірність суттєвих змін в стані агрофірми під впливом негативних факторів внутрішнього або зовнішнього середовища. Метою управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми в цій зоні є утримання та розвиток усіх існуючих переваг.

Зона II є зоною поточної економічної безпеки, в межах якої агрофірмі вистачає отриманого прибутку для відтворення, однак його функціонування є нестабільним та чутливим до негативних змін середовища, значна мінливість якого може призвести до потрапляння підприємства в зону IV, тобто в зону абсолютної економічної небезпеки. Метою управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми в зоні II є підвищення ефективності використання та управління ресурсами з метою забезпечення довгострокової економічної безпеки.

Зона III є певною перехідною зоною між станами економічної безпеки та небезпеки. Потрапляння до цієї зони свідчить про наявність у агрофірми можливості до стабільного функціонування в стратегічній перспективі завдяки досить ефективному управлінню ресурсами та наявності значного потенціалу для подальшого розширення позитивних тенденцій. Метою управління забезпеченням економічної безпеки є підтримання та розширення усіх наявних переваг з метою отримання прибутку, достатнього для забезпечення процесів відтворення.

Зона IV є зоною абсолютної економічної небезпеки агрофірми. Потрапляння до цієї зони свідчить про нестабільність та значні негативні тенденції в розвитку підприємства, неефективність управління наявними ресурсами, що вже в короткостроковій перспективі призведе підприємство до скорочення виробничих можливостей через неможливість забезпечення навіть простого відтворення та банкрутства в довгостроковій перспективі. Метою управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми в зоні IV є розробка та впровадження негайних заходів для виведення агрофірми з кризи.

Приведені вище міркування дозволять в подальшому дослідити вплив прийняття раціональних управлінських рішень на рівень загальної економічної безпеки агрофірм.

Висновки

Таким чином, удосконала методика оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм за визначеними показниками та критеріями, які враховують всі складові економічної безпеки агрофірми. Застосування зазначеної методики оцінювання дозволить визначити зону економічної безпеки, в якій знаходиться агрофірма, розробити комплекс заходів щодо забезпечення належного рівня економічної безпеки, підвищити ступінь економічної обґрунтованості прийняття рішення стосовно пріоритетності реакції агрофірми щодо самозбереження, стабілізації, формування конкурентної, інноваційної позицій або позиції забезпечення довгострокового потенціалу в межах забезпечення економічної безпеки агрофірми. Окрім того, в алгоритмі реалізації запропонованої методики враховується забезпечення стійкості економічної безпеки агрофірми з урахуванням негативних впливів російсько-української війни та інших кризових ситуацій, за рахунок використання показників стабільності і вагомості.

Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Шило Ж. С., Кречко М. Ю. Методи оцінки рівня економічної безпеки підприємства: підходи до оцінювання та забезпечення економічної безпеки. Вісник НУВГП. Економічні науки: зб. наук. праць. Рівне: НУВГП. 2022. Вип. 2 (98). С. 278–288. URL : <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/24406>
2. Алькема В. Г., Літвін Н. М., Кириченко О. С. Економічна безпека інноваційного підприємства: навчальний посібник. К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2015. 320 с.
3. Варічева Р. В. Методичні підходи до оцінки якості економічної безпеки підприємства: облікове забезпечення. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. № 3(1). С. 88–93. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_3%281%29_20

4. Коптева Г. М. Класифікація підходів до оцінки економічної безпеки підприємства. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. 2020. Вип. 2(25). С. 221–229. URL : https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/25_2020/34.pdf *Social Sciences*
5. Сосновська О. О., Житар М. О. Аналіз методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств. Бізнес Інформ. 2019. № 1. С. 21–26. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28836/1/%D0%9E_Sosnovska_M_Zhytar_BI_1_FITU_U_DFSU.pdf
6. Васильців Т. Г., Микитюк Р. М. Удосконалення методики оцінювання економічної безпеки підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.14. С. 181–188. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=nvnltu_2012_22_14_33
7. Дідик А. М. Економічна безпека підприємства : підручник. Львів : Львівська політехніка, 2019. 624 с.
8. Ружицький А. В. Показники економічної безпеки підприємств. Сучасні проблеми економіки та підприємство. № 8, 2011. С. 116–120. URL : <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/50571>
9. Толстова А. В., Хоменко К. В. Методика оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Економіка підприємства. № 63, 2018. С. 187–195. URL : <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/1660/1/Tolstova.pdf>
10. Близнюк А. О. Аналіз методик оцінювання економічної безпеки підприємства. Вчені пр.: Вищ. навч. закл. "Університет економіки та права "КРОК". К., 2013. Вип. 34. С. 240–247.
11. Близнюк А. О. Методичні основи оцінювання економічної безпеки підприємства. Економічний простір : зб. наук. праць. Вип. 55. Дніпро: ПДАБА, 2011. С. 188–194.
12. Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю., Ткаченко Є. В. Модель інтегральної оцінки економічної безпеки підприємства. Економічний вісник Донбасу. 2021. № 3 (65). С. 56–65. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/181846>
13. Сисоліна Н. П. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. Кропивницький: ЦУНТУ, 2014. 226 с.
14. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія. К.: Лібра, 2003. 280 с.
15. Ускова О. М. Метод аналізу ієрархій у системі прийняття рішень на підприємстві. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. 2023. № 1(6). С. 86–91. [https://doi.org/10.31319/2709-2879.2023iss1\(6\).283000pp86-91](https://doi.org/10.31319/2709-2879.2023iss1(6).283000pp86-91)

References

1. Shylo Zh. S., Krechko M. Yu. Methods of assessing the level of economic security of an enterprise: approaches to assessing and ensuring economic security. Bulletin of the NUWEE. Economic sciences: coll. of science works. Rivne: NUWEE. 2022. Issue 2 (98). P. 278–288. Available from : <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/24406>
2. Alkema V. G., Litvin N. M., Kyrychenko O. S. Economic security of an innovative enterprise: a study guide. K.: KROK University of Economics and Law, 2015. 320 p.
3. Varycheva R. V. Methodical approaches to the assessment of the quality of economic security of the enterprise: accounting support. *Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2016. No. 3(1). P. 88–93. Available from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_3%281%29_20
4. Kopteva H. M. Classification of approaches to the assessment of the economic security of the enterprise. Eastern Europe: Economics, Business and Management. 2020. Issue 2(25). P. 221–

229. Available from : https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/25_2020/34.pdf
5. Sosnovska O. O., Zhitar M. O. Analysis of methods for assessing the level of economic security of enterprises. *Business Inform.* 2019. No. 1. C. 21–26. Available from : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28836/1/%D0%9E_Sosnovska_M_Zhytar_BI_1_FITU_U_DFSU.pdf
6. Vasylytsiv T. G., Mykytyuk R. M. Improvement of the method of assessing the economic security of the enterprise. *Scientific bulletin of UNFU of Ukraine*. 2012. Issue 22.14. P. 181–188. Available from : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=nnvltu_2012_22_14_33
7. Didyk A. M. Economic security of the enterprise: textbook. Lviv: Lviv Polytechnic, 2019. 624 p.
8. Ruzhytskyi A. V. Indicators of economic security of enterprises. Modern problems of economy and enterprise. No. 8, 2011. P. 116–120. Available from : <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/50571>
9. Tolstova A. V., Khomenko K. V. Methodology for assessing the level of economic security of an enterprise. *Enterprise economy*. No. 63, 2018. P. 187–195. Available from : <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/1660/1/Tolstova.pdf>
10. Blyznyiuk A.O. Analysis of methods for assessing the economic security of an enterprise. Academic notes: Higher educational institution. KROK University of Economics and Law. Kyiv, 2013. Issue 34. P. 240-247.
11. Blyznyiuk A.O. Methodological basis for assessing the economic security of an enterprise. Economic space: coll. of science works Vol. 55. Dnipro: PSACEA, 2011. P. 188–194.
12. Piletska S.T., Korytko T.Yu., Tkachenko E.V. Model of integrated assessment of economic security of the enterprise. *Economic Herald of Donbass*. 2021. No. 3 (65). P. 56–65. Available from : <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/handle/123456789/181846>
13. Sysolina N. P. Economic security of the enterprise: study guide. Kropyvnytskyi: CUNTU, 2014. 226 p.
14. Kozachenko G. V., Ponomaryev V. P., Lyashenko O. M. Economic security of the enterprise: essence and mechanism of provision: monograph. Kyiv: Libra, 2003. 280 p.
15. Usykova O. M. The method of analyzing hierarchies in the decision-making system at the enterprise. *Economic Bulletin of the Dnipro State Technical University*. 2023. No. 1(6). P. 86–91. [https://doi.org/10.31319/2709-2879.2023iss1\(6\).283000pp86-91](https://doi.org/10.31319/2709-2879.2023iss1(6).283000pp86-91)